

O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Abdurahimov Abdusamad

Millat Umidi University 4-kurs talabasi

Annotatsiya: *O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari tadqiq etilgan. Xizmat ko'rsatish tarmoqlarida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning zaruriyati, ularning samaradorlikka, raqobatbardoshlikka va yangi ish o'rinlarini yaratishga ta'siri tahlil qilingan. Innovatsion yondashuvlar orqali sohaning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligini oshirish bo'yicha muhim ilmiy xulosalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *xizmat, kommunikatsiya, iqtisodiyot, kadr, samaradorlik, narx, investitsiya, soliq, byudjet.*

Аннотация: *В статье исследованы особенности развития сферы услуг в Узбекистане. Проанализирована необходимость внедрения инновационных технологий в отрасли услуг, их влияние на эффективность, конкурентоспособность и создание новых рабочих мест. Представлены важные научные выводы, направленные на повышение экономической и социальной эффективности отрасли посредством инновационного подхода.*

Ключевые слова: *услуга, коммуникация, экономика, персонал, эффективность, цена, инвестиции, налог, бюджет.*

Abstract: *The article examines the specific features of the development of the service sector in Uzbekistan. It analyzes the necessity of introducing innovative technologies in service industries and their impact on efficiency, competitiveness, and job creation. Important scientific conclusions aimed at improving the economic and social efficiency of the sector through innovative approaches are presented.*

Keywords: *service, communication, economy, personnel, efficiency, price, investment, tax, budget.*

Jahonda globallashuv jarayoni chuqurlashib va iqtisodiyotni raqamlashtirish kuchayib borayotgan sharoitda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini jadal rivojlantirishga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. "Jahon yalpi ichki mahsulot hajmida mazkur sohaning salmog'i o'rtacha 65 foizni tashkil etgan holda, mazkur ko'rsatkich AQShda 80 foizni, Evropa Ittifoqi davlatlarida 70-75 foizni tashkil etadi". AQSh, Germaniya, Buyuk Britaniya, Yaponiya, Janubiy Koreya kabi jahonning rivojlangan davlatlari amaliyotidagi tadrijiylikka asosan, inson salohiyati taraqqiyotiga istiqbol maqsadlaridan biri sifatida yondoshilgan infratuzilmani tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish maqsadida keng ko'lamda foydalanilayotganligini

ko'rsatmoqda. O'zbekistonda xizmatlar sohasiga mujassamlashgan ulkan salohiyatni ro'yobga chiqarish, uni milliy iqtisodiyotni yuksaltirishdagi rolini keskin oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratishdagi mavqeini mustahkamlash ushbu tarmoqni taraqqiyotning an'anaviy modelidan uning innovatsion modeliga o'tishini taqozo etadi. Bu borada mamlakatimizda jiddiy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot va aholi turmush darajasini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berilmoqda. Xizmat ko'rsatish sohasi milliy iqtisodiyotimizda ulkan strategik ahamiyatga ega vazifalarni bajarishda muhim tarmoqlardan hisoblanadi. "...Raqamli iqtisodiyotni asosiy «drayver» sohaga aylantirib, uning hajmini kamida 2,5 baravar oshirishga qaratilgan ishlarni olib borish, turizm, transport, axborot-kommunikatsiya, jumladan dasturiy ta'minotlar va boshqa xizmatlar eksportini 1,7 baravarga oshirish yoki 4,3 milliard AQSh dollariga yetkazish" vazifalari belgilab berilgan. Shu nuqtai nazardan O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasi rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlarini mantiqiy dalillar asosida asoslab berish zarur. Birinchidan, kishilik jamiyati taraqqiyotining hozirgi bosqichida innovatsiyalar fan va texnikaning zamonaviy yutuqlarini yangi texnologiyalar, yangi mahsulotlar, kommunikatsiyalarning yangi vositalari, xizmatlarning yangi turlari, boshqarishning va aholi iste'molini qondirishning yangi usullarini qo'llash asosida O'zbekiston milliy iqtisodiyotini tez va barqaror yuksaltirishga imkoniyat tug'diradi. Ikkinchidan, globallashuv jarayonlari jadallashuvining bevosita xizmat ko'rsatish bozorida raqobat muhitining tobora keskinlashib borayotganligi xizmatlarning jahon bozorida raqobatbardoshligini oshirishning asosiy omiliga aylanganligi. Xizmatlar sohasining o'ziga xos xususiyatlaridan biri – uning yuqori daromadligidir. O'ylaymizki, aynan uning yuqori daromadliligi va yuqori ijtimoiy samara berish qobiliyati barcha mamlakatlarni uni jadal rivojlantirishga, sohada mujassamlashgan ijobiy jihatlardan foydalanishga qiziqishini kuchaytirmoqda. Natijada yangi xizmat ko'rsatish ob'ektlar ishga tushirilmoqda, yangi yangi xizmat turlari yaratilmoqda, yangi korxona va tashkilotlar tashkil etilmoqda, malakali kadrlar mustahkamlashning jalb etilmoqda, boshqa raqobat innovatsion kurashida vositalari o'z mavqeini yaratilmoqda. Innovatsiyalarning paydo bo'lishi, joriy qilinishi, amal qilishi xizmatlar bozorida marketologlar va menejerlar mavqeini mustahkamlashning raqobatbardoshligini oshirishning birinchi darajali vositasi hisoblanadi. Uchinchidan, O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini va taraqqiyotini innovatsion yo'lga o'tkazish zarurati mamlakatning ushbu tarmog'ida rivojlanish sur'atlarining sustligi, xizmat ko'rsatish salohiyatdan foydalanish ko'rsatkichlarining pastligi, jahon xizmatlar bozoridagi mavqeining zaifligi, xalqaro taqqoslama va tenglashtirishlarda bardosh bera olmayotganligi bilan izohlanadi. Yurtimizda xizmat ko'rsatish sohada bunday holatning yuzaga kelishining sabablari quyidagilarda deb hisoblaymiz: xizmat

ko'rsatish sohasini tartibga solishdagi xuquqiy-me'yoriy bazaning nomukammalligi, xizmatlar sifatining talabga javob bermayotganligi, narx siyosatining samarasizligi, infratuzilmaning yaxshi rivojlanmaganligi, investitsion resurslarning tanqisligi, malakali kadrlar bilan ta'minlanmaganligi va boshqalar. To'rtinchidan, innovatsiyalar xizmat ko'rsatish korxonasi va tashkilotlari uchun yuqori ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Alohida olingan xizmat ko'rsatish korxonasida tashkiliy innovatsiyalar (masalan, mehnatni ilmiy tashkil qilish, innovatsion menejment) jismoniy mehnatni yengillashtirishga, ishchi-xodimlar mehnat sharoitini yaxshilashga, qo'l mehnatining jami mehnat sarflaridagi ulushini kamaytirishga xizmat qiladi. Xizmat ko'rsatish korxona yoki tashkilotda texnologik innovatsiyalarning joriy etilishi ishchi-xodimlar malakasini oshirish, mehnat unumdorligini o'stirish, ish haqi daromadlarini ko'paytirish, resurslarni tejash asosida korxona yalpi daromadlari va foydasini ko'paytirish imkonini beradi.

Yuqorida ta'kidlaganimizdek, innovatsiyalar jamiyat iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtirishda katta ahamiyat kasb etadi. Amalda ular foydani ko'paytirish orqali iqtisodiy samarani oshirishning quroli, vositasi hisoblanadi. Xizmat ko'rsatish soha faoliyati serqirra va murakkab bo'lib, innovatsion jarayonlarni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratuvchi qulay makon hisoblanadi. Keskin raqobat muhitida faoliyat olib boruvchi xizmat ko'rsatish korxonasi (menejer) nisbatan yuqori sifatli xizmat yaratish, tannarxni pasaytirish, vaqt birligida xizmat hajmini ko'paytirish, iste'molchilarga qo'shimcha qulayliklar yaratish va boshqa tadbirlar orqaligina bozordagi o'z mavqeini saqlab qolishga va uni mustahkamlashga erishdi. Bu esa, pirovard natijada tarmoqda yuqori daromadlilikni ta'minlaydi. Shu sababli, xizmat ko'rsatish soha faqat innovatsiyalardan o'rinli foydalanish evaziga inson faoliyati barcha turlari o'rtasida eng yuqori daromadli soha sifatida mavqeini saqlab qoladi. Keyingi yillarda iqtisodiyoti ustun rivojlangan G'arb mamlakatlarida innovatsion jarayonlar ilmu-fan va bilimning kuchli ta'siri ostida shiddat bilan rivojlanib bormoqda. Iqtisodiy taraqqiyotda yangiliklarni yaratish va ularni amaliyotga joriy etishda axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining roli va ahamiyati tobora ortib bormoqda. Nazariy izlanishlarimiz natijasida olgan muhim ilmiy natijalardan yana biri shuki, O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohani innovatsion asosda rivojlantirish nafaqat salmoqli iqtisodiy, balki yuqori ijtimoiy samara ham beradi. Xizmat ko'rsatish sohani strategiyalarga tayangan holda rivojlantirish jamiyat uchun ham, tarmoq uchun ham, uning tarkibidagi alohida xizmat ko'rsatish korxona, tashkilot va kompaniyalar uchun ham katta ijtimoiy ahamiyatga ega. Bizningcha, jamiyat darajasida xizmat ko'rsatish sohani innovatsion asosda rivojlantirishning ijtimoiy ahamiyati, birinchi navbatda, aholi bandligini oshirish bilan belgilanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/share_of_services/
2. Голубев А.А. Экономика и управление инновационной деятельностью. Учебное пособие. – СПб.: НИУ ИТМО, 2012. – С. 7.;
3. Козлов К., Соколов Д.Г., Юдаева К.В. Инновационная активность российских фирм. // Экономический журнал. Высшей школы экономики. – 2004, №3. – С. 405.;
4. Knyazev S. Application of dynamic capabilities of the economic system for the purposes of sustainable innovation development // Proceedings of the International Scientific Conference "Competitive, Sustainable and Secure Development of the Regional Economy: Response to Global Challenges" (CSSDRE 2018). P. 301-304.;